

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2005 m. sausio 20 d.*

Byloje C-464/01

dėl *Oberster Gerichtshof* (Austrija) 2001 m. lapkričio 8 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2001 m. gruodžio 4 d., pagal 1971 m. birželio 3 d. Protokolą dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Johann Gruber

prieš

Bay Wa AG,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai C. Gulmann, R. Schintgen (pranešėjas), G. Arestis ir J. Klučka,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas F. G. Jacobs,
posėdžio sekretorė M.-F. Contet, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. birželio 24 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

- J. Gruber, atstovaujamo advokato W. Graziani-Weiss,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos R. Wagner,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocati dello Stato* G. Aiello ir G. Albenzio,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Fernandes ir M. Telles Romão,
- Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Kruse,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud ir S. Grünheid,

susipažinęs su 2004 m. rugsėjo 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo (OL L 304, p. 1, ir pakeistas tekstas – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo (OL C 15, 1997, p. 1, toliau – Briuselio konvencija), 13 straipsnio pirmosios pastraipos išaiškinimo.

² Šis prašymas pateiktas byloje tarp Johann Gruber, gyvenančio Austrijoje, ir Vokietijos bendrovės *Bay Wa AG* (toliau – *Bay Wa*) dėl tariamai netinkamo su šia bendrove sudarytos sutarties įvykdymo.

Teisinis pagrindas

3 Briuselio konvencijoje numatytos jurisdikcijos taisyklės yra išdėstytos jos II antraštinėje dalyje, susidedančioje iš 2–24 straipsnių.

4 Briuselio konvencijos II antraštinės dalies 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ esančio 2 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatoma ši pagrindinė taisyklė:

„Atsižvelgiant į šios Konvencijos nuostatas, Susitariančiojoje Valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliamą tos valstybės teismuose.“

5 Tame pačiame Briuselio konvencijos skirsnyje esančio 3 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatoma:

„Susitariančiojoje Valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims byla gali būti keliamą kitos Susitariančiosios Valstybės teismuose tik pagal taisyklės, išdėstytas šios antraštinės dalies 2–6 skirsniuose.“

6 Briuselio konvencijos 5–18 straipsniuose, kurie sudaro II antraštinės dalies 2–6 skirsnius, numatomos specialiosios, privalomos ir išimtinės jurisdikcijos taisyklės.

7 Briuselio konvencijos II antraštinės dalies 2 skirsnyje „Specialioji jurisdikcija“ esančio 5 straipsnio 1 punkte numatyta:

„Susitariančiojoje Valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui byla kitoje Susitariančiojoje Valstybėje gali būti keliama:

1) dėl dalykų, susijusių su sutartimi, – atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose <...>“

8 Briuselio konvencijos II antraštinės dalies 4 skirsnį „Jurisdikcija byloms dėl vartotojų sutarčių“ sudaro 13–15 straipsniai.

9 Briuselio konvencijos 13 straipsnyje numatoma:

„Bylose dėl sutarties, kurią asmuo sudarė ne tuo tikslu, kuris gali būti laikomas susijusiu su jo veikla ar profesija (toliau – vartotojas), jurisdikcija nustatoma pagal šį skirsnį, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jei tai yra

1) prekių pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis; arba

2) dalimis grąžinamos paskolos arba kurio nors kito tipo kreditavimo prekėms pirkti sutartis; arba

3) prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutartis ir jeigu:

a) valstybėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, iki sutarties sudarymo jis gavo konkretų pasiūlymą arba sužinojo apie jį iš reklamos;

ir

b) toje valstybėje vartotojas ėmėsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti.

<...>“

10 Briuselio konvencijos 14 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatyta:

„Vartotojas gali kelti bylą kitai sutarties šaliai arba Susitariančiosios Valstybės, kurioje ta šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismuose arba Susitariančiosios Valstybės, kurioje jis pats turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismuose.“

11 Nuo šios jurisdikcijos taisyklės galima nukrypti tik laikantis Briuselio konvencijos 15 straipsnyje nustatytų taisyklių.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 Iš pagrindinės bylos medžiagos matyti, kad ūkininkui J. Gruber priklauso Aukštutinėje Austrijoje, netoli nuo sienos su Vokietija, esanti ferma, kurios statiniai yra išdėstyti kvadratu („Vierkanthof“). Jis ir jo šeima gyvena dvylikoje jos kambarių. Fermoje taip pat laikoma per 200 kiaulių, yra anгарas technikai ir grūdų silosui. Fermoje laikoma nuo 10 iki 15 % visų fermai reikalingų pašarų. Privatiems poreikiams naudojama fermos dalis sudaro truputį daugiau nei 60 % viso naudingo fermos ploto.
- 13 *Bay Wa* Vokietijoje turi keletą atskirai valdomų įmonių. Pockinge (Vokietija), netoli nuo Austrijos sienos, jai priklauso statybinių medžiagų verslas ir statybų bei sodininkystės parduotuvė. Šis *Bay Wa* padalinys išleido reklaminę brošiūrą, kuri buvo platinama ir Austrijoje.
- 14 J. Gruber, kuris norėjo pakeisti savo fermos stogo čerpes, sužinojo apie šį reklaminį leidinį, kuris buvo pridėtas prie „Braunauer Rundschau“ – platinamo periodinio laikraščio, skirto namų ūkiui. Čerpės, kurias siūlė įsigyti *Bay Wa* statybinių medžiagų skyrius Pockinge, šioje brošiūroje nebuvo minimos.
- 15 J. Gruber keletą kartų skambino *Bay Wa* ir, prisistatydamas bei nurodydamas savo gyvenamąją vietą, tačiau neminėdamas, kad yra ūkininkas, jos darbuotojo teiravosi apie čerpių rūšis ir jų kainas. Darbuotojas jam pateikė pasiūlymą telefonu, tačiau J. Gruber norėjo apžiūrėti čerpes jų pardavimo vietoje. Apsilankymo *Bay Wa* metu darbuotojas jam pateikė raštu išdėstytą 1998 m. liepos 23 d. pasiūlymą. Per šį susitikimą J. Gruber informavo *Bay Wa* darbuotoją, kad jam priklauso žemės ūkio

įmonė ir jis nori perdengti savo fermos stogą. Jis taip pat paminėjo, kad jam priklauso pagalbiniai pastatai, daugiausia naudojami ūkio tikslams, tačiau aiškiai nenurodė, ar pastatas, kurio stogas bus dengiamas, naudojamas verslui, ar privatiems tikslams. Kitą dieną J. Gruber paskambino iš Austrijos ir pareiškė, kad jis priima *Bay Wa* pasiūlymą. *Bay Wa* užsakymo patvirtinimą išsiuntė faksu J. Gruber bankui Austrijoje.

- 16 J. Gruber teigimu, atskirų *Bay Wa* parduotų čerpių, kuriomis ji uždengė jo fermos stogą, spalvos smarkiai skyrėsi, nors buvo garantuota, kad visų čerpių spalva bus identiška, todėl stogą reikėjo perdengti. J. Gruber nusprendė kreiptis į teismą remdamasis garantija ir pardavėjo atsakomybe, dėl čerpių pirkimo kainos (258 123 ATS) ir stogo perdengimo kainos (141 877 ATS) atlyginimo, ir dėl to, kad būtų pripažinta pardavėjo atsakomybė už bet kokias kitas galimas išlaidas.
- 17 Šiuo tikslu 1999 m. gegužės 26 d. J. Gruber pareiškė ieškinį *Landesgericht Steyr* (Austrija), kurį pagal 1895 m. rugpjūčio 1 d. Įstatymo dėl paprastų teismų jurisdikcijos ir teritorinės jurisdikcijos civilinėse bylose 28 straipsnį *Oberster Gerichtshof* paskyrė kompetentingu teismu Austrijoje (*Jurisdiktionsnorm*, RGrBl. 111).
- 18 2000 m. lapkričio 29 d. Sprendimu *Landesgericht Steyr* atmetė *Bay Wa* pateiktą prieštaravimą dėl kompetencijos ir nusprendė, kad jis yra kompetentingas spręsti šią bylą.
- 19 Anot šio teismo, visos Briuselio konvencijos 13 straipsnio taikymo sąlygos yra patenkinamos. Jei sutartis turi dvejopą tikslą, reikia nustatyti, kuris tikslas – verslo ar privatus — yra svarbesnis. Kadangi žemės ūkio įmonių atveju sunku atskirti privačią veiklą nuo profesinės veiklos, šis teismas nusprendė, kad pardavėjas sudarydamas

sutartį neturėjo galimybės objektyviai nustatyti, kuris tikslas yra svarbesnis, todėl, atsižvelgiant į šį netikrumą, sutartis turėtų būti laikoma vartotojo sutartimi. Be to, Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 dalies a punkto prasme nesvarbu, ar galiausiai vartotojo įsigytas produktas buvo reklamuojamas. Pakanka, kad buvo reklamuojama konkreti įmonė. Būtent dėl reklamos *Bay Wa* galėjo sudaryti sutartį su J. Gruber, net jei ją užsakė ne tas padalinys, kuris pardavė prekes. Galiausiai sąlyga dėl pardavėjo „konkreto pasiūlymo“ šiuo atveju taip pat išpildoma, nes J. Gruber gavo pasiūlymą telefonu. Ar jis buvo priimtas, šiuo atveju neturi įtakos.

20 2001 m. vasario 1 d. sprendimu *Oberlandesgericht Linz* (Austrija) patenkino *Bay Wa* apeliacinį skundą ir atmetė J. Gruber ieškinį vadovaudamasis tuo, jog Austrijos teismai nėra kompetentingi spręsti šį ginčą.

21 *Oberlandesgericht Linz* nuomone, tam, kad būtų galima nustatyti vartotojo sutarties buvimą Briuselio konvencijos 13 straipsnio prasme, reikia, kad sutartis būtų su atitinkamo asmens verslu ar profesine veikla nesusijęs aktas. Nustatant sutarties paskirtį paslaugų gavėjo ketinimai nėra svarbūs. Kur kas svarbiau atsižvelgti į objektyvias sandorio sudarymo aplinkybes, kurias galėjo žinoti kita sandorio šalis. Briuselio konvencijos 13–15 straipsniai taikomi tik tuomet, jei suinteresuotas asmuo veikė iš esmės už savo profesinės veiklos ribų ir jei kita sutarties šalis sutarties sudarymo metu žinojo arba turėjo žinoti apie šią aplinkybę, o tai vertinama atsižvelgiant į visas objektyviai nustatomas aplinkybes.

22 Remiantis objektyviai *Bay Wa* žinomomis aplinkybėmis, šio sandorio paskirtis buvo iš esmės susijusi su verslu. Kai ūkininkas perka čerpes savo fermos stogui dengti, tai, *prima facie*, yra susiję su jo žemės ūkio verslu. Žemės ūkio verslo atveju ferma pagal

savo prigimtį yra verslui skirtas statinys, kuriame taip pat gyvena ūkininkas ir jo šeima, nors tai ir nėra pagrindinė šio statinio paskirtis. Dažniausiai fermoje gyvenama dėl to, kad užsiimama žemės ūkio veikla, ir todėl gyvenimas fermoje yra tiesiogiai susijęs su šia veikla; didžioji visuomenės dalis fermą supranta kaip ūkininko darbo vietą. J. Gruber pareiškus, kad jam priklauso žemės ūkio verslas ir jis nori pakeisti savo fermos stogo čerpes, *Bay Wa* buvo sudarytos sąlygos pagrįstai manyti, kad jis veikė profesiniais interesais. Faktai dėl plotų, naudojamų privatiems ir verslo tikslams, santykio negali pakeisti šios išvados, nes *Bay Wa* apie tai nebuvo informuota. Pardavėjas neturėjo pagrindo manyti, kad J. Gruber čerpes naudos išimtinai ar daugiausia privatiems tikslams. Galiausiai, pardavėjo požiūriu, didelis perkamų čerpių kiekis (iš viso 24 000 čerpių) pagrįstai galėjo būti laikomas lemiančiu veiksmu, leidžiančiu daryti išvadą, kad pastatas daugiausia naudojamas profesinei veiklai.

23 Dėl 2001 m. vasario 1 d. *Oberlandesgericht Linz* sprendimo J. Gruber padavė kasacinį skundą *Oberster Gerichtshof*.

24 Grįsdamas savo kasacinį skundą J. Gruber teigia, kad tam, jog jis būtų laikomas vartotoju Briuselio konvencijos 13 straipsnio prasme, pagrindinis sandorio tikslas turi būti privataus pobūdžio. Šiuo atveju ferma daugiau naudojama privatiems, o ne profesiniams tikslams. Jis taip pat teigia, kad sutartį su vartotoju sudaranti šalis turi pareigą pasidomėti ir informuoti savo klientą, nes ji yra atsakinga už galimą klaidą. Jo nuomone, *Bay Wa* aptariamoje situacijoje turėjo pakankamą pagrindą daryti prielaidą, kad ferma daugiausia naudojama privatiems tikslams, o kilus dėl to abejonių, ji privalėjo pasiteirauti pirkėjo. Be to, prieš čerpių pirkimą *Bay Wa* reklamavosi Austrijoje, ir būtent ši reklama lėmė J. Gruber sutarties su šia įmone sudarymą, nes prieš tai apie jos egzistavimą jis nežinojo. Galiausiai sutarčiai sudaryti reikalingų veiksmų J. Gruber ėmėsi Austrijoje.

25 *Bay Wa* atsako, kad žemės ūkio versle ferma visų pirma yra darbo vieta ir kad joje naudojamos medžiagos negali būti perkamos sudarant vartotojų sutartis. Šioje byloje naudojimas privatiems tikslams buvo menkas, o *Bay Wa* apie tokį naudojimą nieko nežinojo. Teisinis vartotojo statusas turi būti aiškus, nes, kaip rodo šis atvejis, iš pirmo žvilgsnio galima manyti, jog jis veikia siekdamas profesinių tikslų. Kita sandorio šalis neturi pareigos domėtis šiuo klausimu. Kilus abejonių dėl to, ar kita šalis yra vartotojas, Briuselio konvencijos taisyklės dėl jurisdikcijos byloms dėl vartotojų sutarčių netaikomos. Be to, *Bay Wa* statybinių medžiagų padalinys, kuriame buvo užsakytos čerpės, nebuvo minimas reklaminiame leidinyje, ten buvo reklamuojama šios įmonės statybos ir sodininkystės parduotuvė, kuri čerpių neparduoda. Bet kuriuo atveju čerpės nebuvo reklamuojamos. Veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti, buvo imtasi ne Austrijoje, o Vokietijoje, nes pagal Vokietijos įstatymus pasiūlymo priėmimas telefonu yra valios išreiškimas, kurį dar reikia priimti, o pardavėjas užsakymą patvirtino faksu iš Vokietijos. Kai oferta ir akceptas nėra daromi tuo pat metu, kaip buvo šiuo atveju, kai užsakymas buvo padarytas telefonu vadovaujantis ankstesniu pasiūlymu, sutartis laikoma sudaryta ten, kur yra nuolatinė atsakovo buveinė.

26 *Oberster Gerichtshof* pažymi, kad nors iš Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad Briuselio konvencijos taisyklės dėl jurisdikcijos byloms dėl vartotojų sutarčių yra nukrypimas nuo principo, įtvirtinančio, kad jurisdikcija priklauso tos šalies teismams, kurioje atsakovas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, ir todėl vartotojo sąvoka turėtų būti aiškinama siaurai, Teisingumo Teismas dar nėra išaiškinęs tam tikrų Briuselio konvencijos 13 straipsnio taikymo sąlygų, kurios yra ginčijamos jo nagrinėjamoje byloje.

27) Manydamas, kad jo nagrinėjamos bylos išsprendimas priklauso nuo Briuselio konvencijos išaiškinimo, *Oberster Gerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1) Ar sprendžiant klausimą dėl to, ar asmuo yra „vartotojas“ Briuselio konvencijos 13 straipsnio prasme, kai sandoris sudarytas iš dalies siekiant privačių tikslų, reikia nustatyti, kuris tikslas – privatus ar profesinis – yra svarbesnis ir kokiais kriterijais reikia vadovautis norint tai nustatyti?

- 2) Ar nustatant sandorio tikslą reikia atsižvelgti į aplinkybes, kurias kita su vartotoju sudarytos sutarties šalis galėjo objektyviai žinoti?

- 3) Ar kilus abejonių, sutartis, kuri gali būti laikoma sudaryta siekiant tiek privačių, tiek profesinių tikslų, turėtų būti laikoma vartotojo sutartimi?

- 4) Ar sutartis buvo sudaryta po reklamos Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 dalies a punkto prasme, jei būsimas vartotojo kontrahentas vartotojo valstybėje iš tiesų reklamavosi platindamas reklaminę brošiūrą, tačiau joje nebuvo reklamuojamos vėliau vartotojo įsigytos prekės?

- 5) Ar buvo sudaryta sutartis su vartotoju Briuselio konvencijos 13 straipsnio 3 dalies a punkto prasme, jei pardavėjas kitoje valstybėje gyvenančiam pirkėjui pateikė ofertą telefonu, ši oferta nebuvo akceptuota, bet pirkėjas įsigijo tą patį produktą, kuris buvo siūlomas ofertoje, po to, kai gavo rašytinį pasiūlymą?
- 6) Ar vartotojas savo valstybėje ėmėsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 dalies b punkto prasme, jei valstybėje, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, telefonu priėmė pasiūlymą, kuris buvo parengtas jo kontrahento buveinės valstybėje?“

Dėl pirmų trijų klausimų

28 Savo pirmais trimis klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Briuselio konvencijoje numatytos taisyklės dėl jurisdikcijos turi būti aiškinamos taip, kad tokia sutartis, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuri iš dalies yra susijusi tiek su privačia, tiek su profesine veikla, turi būti laikoma vartotojo sutartimi Briuselio konvencijos 13 straipsnio prasme.

29 Iš *Oberster Gerichtshof* nutarties dėl prejudicinių klausimų matyti, kad jis iš esmės klausia, ar sutarčiai, kuri turi dvejopą tikslą, pavyzdžiui, tokiai, kokią J. Gruber sudarė su *Bay Wa*, taikomos specialios Briuselio konvencijos 13–15 straipsniuose įtvirtintos jurisdikcijos taisyklės ir, jei taip, kokiomis sąlygomis. Tiksliau kalbant, nacionalinis teismas norėtų sužinoti, į kokias aplinkybes jis turi atsižvelgti vertindamas tokią sutartį, kokią reikšmę turi tai, ar sandoriu, dėl kurio buvo sudaryta sutartis, buvo siekiama labiau privačių, ar profesinių interesų, taip pat

aplinkybė, kad sutarties šalies, kuriai teikiamos paslaugos, kontrahentas žinojo sutarties tikslą ir jos sudarymo aplinkybes.

- 30 Pirmiausia reikėtų priminti, kad Briuselio konvencijos II antraštinės dalies 4 skirsnyje nustatomos jurisdikcijos taisyklės byloms dėl vartotojų sutarčių. Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmojoje pastraipoje šios sutarties sąvoka apibrėžiama kaip „sutartis, kurią asmuo sudarė ne tuo tikslu, kuris gali būti laikomas susijusiu su jo veikla ar profesija“.
- 31 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką Briuselio konvencijoje vartojamos sąvokos, tarp jų ir sąvoka „vartotojas“ 13–15 šios konvencijos straipsnių prasme, siekiant užtikrinti jų aiškinimo vienodumą visose Susitariančiose Valstybėse, turi būti aiškinamos atskirai, pirmiausia remiantis Briuselio konvencijos sistema ir tikslais (žr., *inter alia*, 1978 m. birželio 21 d. Sprendimo *Bertrand*, 150/77, Rink. p. 1431, 14–16 punktus; 1993 m. sausio 19 d. Sprendimo *Shearson Lehman Hutton*, C-89/91, Rink. p. I-139, 13 punktą; 1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, Rink. p. I-3767, 12 punktą; 1999 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Mietz*, C-99/96, Rink. p. I-2277, 26 punktą ir 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *Gabriel*, C-96/00, Rink. p. I-6367, 37 punktą).
- 32 Pirmiausia Briuselio konvencijos sistemoje galioja jos 2 straipsnio 1 dalyje numatytas bendras principas, įtvirtinantis, kad jurisdikcija priklauso tos Susitariančiosios Valstybės, kurios teritorijoje atsakovas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teismams, o konvencija tik kaip išimtį iš šio principo numato baigtinį sąrašą atvejų, kai atsakovą galima paduoti į teismą kitos Susitariančiosios Valstybės teisme. Dėl to išimtys iš bendrojo principo turi būti aiškinamos siaurai, t. y., kad aiškinimas neišeitų už konvencijoje numatytų atvejų ribų (žr., *inter alia*, minėtų sprendimų *Bertrand*

17 punktą; *Shearson Lehman Hutton* 14–16 punktus; *Benincasa* 13 punktą ir *Mietz* 27 punktą).

- 33 Toks aiškinimo būdas pirmiausia turėtų būti taikomas tokios jurisdikcijos taisyklės atveju, kuri numatyta Briuselio konvencijos 14 straipsnyje ir leidžia vartotojui konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos prasme paduoti atsakovą į teismą toje Susitariančiojoje Valstybėje, kurios teritorijoje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta. Išskyrus aiškiai numatytus atvejus, ši konvencija neskatina jurisdikcijos suteikimo valstybės, kurioje yra ieškovo gyvenamoji vieta, teismams (žr. 1990 m. sausio 11 d. Sprendimo *Dumez France ir Tracoba*, C-220/88, Rink. p. I-49, 16 ir 19 punktus; minėtų sprendimų *Shearson Lehman Hutton* 17 punktą; *Benincasa* 14 punktą ir 2004 m. birželio 10 d. Sprendimo *Kronhofer*, C-168/02, Rink. p. I-6009, 20 punktą).
- 34 Antra, Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad Briuselio konvencijos II antraštinės dalies 4 skirsnyje numatytomis specialiomis taisyklėmis, nukrypstančiomis tiek nuo 2 straipsnio pirmoje dalyje nustatytos bendrosios taisyklės, tiek nuo 5 straipsnio 1 punkte numatytų specialiosios jurisdikcijos taisyklių, siekiama tinkamai apsaugoti vartotoją, laikomą ekonomiškai silpnesne ir mažiau patirties teisės srityje nei jo kontrahentas verslininkas turinčia sutarties šalimi, kuris neturėtų atsisakyti savo teisės kreiptis į teismą dėl to, kad yra priverstas paduoti ieškinį toje Susitariančiojoje Valstybėje, kurioje įsteigta kita sutartį sudariusi šalis (žr., *inter alia*, minėtų sprendimų *Shearson Lehman Hutton* 18 punktą ir *Gabriel* 39 punktą).
- 35 Įvertinęs Briuselio konvencijos nustatytų jurisdikcijos taisyklių sistemą ir tikslą, kuriam pasiekti II antraštinės dalies 4 skirsnyje buvo nustatytos specialios taisyklės, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad šios nuostatos susijusios tik su privačiais galutiniais vartotojais, neveikiančiais verslo ar profesiniais interesais, ir jos negali būti taikomos asmenims, kuriems nereikia tokios apsaugos (žr., *inter alia*, minėtų

sprendimų *Bertrand* 21 punktą; *Shearson Lehman Hutton* 19 bei 22 punktus; *Benincasa* 15 punktą ir *Gabriel* 39 punktą).

36 Sprendimo *Benincasa* 16–18 punktuose Teisingumo Teismas patikslino, kad sąvoka „vartotojas“ Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos ir 14 straipsnio pirmosios pastraipos prasme turėtų būti aiškinama siaurai, atsižvelgiant į šio asmens padėtį konkrečios sutarties kontekste pagal tos sutarties pobūdį ir tikslus, o ne į subjektyvią šio asmens padėtį, be to, tas pats asmuo tam tikruose sandoriuose gali būti laikomas vartotoju, o kituose – ūkio subjektu. Iš to Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Briuselio konvencijoje nustatytos specialios taisyklės, skirtos apsaugoti vartotoją kaip silpnesniąją šalį, taikomos tik sutartims, kurios buvo sudarytos siekiant patenkinti privačius asmens poreikius ir kurios niekaip nėra susijusios su jo verslu ar profesija, o ši apsauga nėra pateisinama tuomet, jei sutartis buvo sudaryta siekiant su profesine veikla susijusių tikslų.

37 Iš to išplaukia, kad Briuselio konvencijos 13–15 straipsniuose nustatytos specialios jurisdikcijos taisyklės iš esmės taikomos tik tuomet, kai tarp šalių sudarytos sutarties tikslas nėra atitinkamų prekių ar paslaugų naudojimas profesiniams tikslams.

38 Vadovaujantis šiais principais reikėtų išnagrinėti klausimą, ar ir kokia dalimi tokie sutarčiai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, iš dalies susijusiai su profesine ir iš dalies – su privačia veikla, gali būti taikomos 13–15 straipsniuose nustatytos specialios jurisdikcijos taisyklės.

- 39 Šiuo atžvilgiu vien iš Briuselio konvencijos 13–15 straipsnių tikslo tinkamai apsaugoti asmenį, laikomą silpnesniąja šalimi, aiškiai matyti, kad šiomis nuostatomis iš esmės negali pasinaudoti asmuo, kuris sudaro sutartį siekdamas iš dalies su verslu ar profesija susijusio tikslo, kurio dėl to tik iš dalies negalima priskirti šiai veiklai. Kitokia taisyklė galėtų būti taikoma tik tuomet, jei ryšys tarp sutarties ir asmens profesinės veiklos būtų toks silpnas, kad būtų laikytinas menku, ir todėl vertinant visas sandorio, dėl kurio buvo sudaryta sutartis, aplinkybes būtų visiškai nesvarbus.
- 40 Iš tiesų, kaip išvados 40 ir 41 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, jeigu asmuo sudarė sutartį, siekdamas su savo profesija susijusių tikslų, jis turi būti laikomas esančiu lygiavertėje padėtyje su kita sutarties šalimi, ir todėl ypatinga apsauga, kurią Briuselio konvencija numato vartotojams, šiuo atveju nėra pateisinama.
- 41 Šiai išvadai jokios įtakos nedaro aplinkybė, kad nagrinėjama sutartimi siekiama ir privačių tikslų, ir ji galioja nepriklausomai nuo privačių ar profesinių tikslų santykio, kurių siekiant prekės ar paslaugos gali būti naudojamos, ir netgi tuomet, jei jos būtų naudojamos daugiausia privatiems tikslams, nebent naudojimas profesiniams tikslams būtų visiškai nereikšmingas.
- 42 Todėl, kai sutartis sudaryta siekiant dvigubo tikslo, tam, kad nebūtų taikomi Briuselio konvencijos 13–15 straipsniai, nėra būtina, jog prekės ar paslaugos būtų naudojamos daugiausia profesiniams tikslams.

- 43 Tokį aiškinimą patvirtina ir aplinkybė, kad vartotojo sąvoka Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmojoje pastraipoje akivaizdžiai yra aprašyta siaurai ir joje naudojama neigiama sakinio konstrukcija („<...> sutarties, kurią asmuo sudarė ne tuo tikslu, kuris gali būti laikomas susijusiu su jo veikla ar profesija <...>“). Be to, vartotojo sutarties sąvoka turi būti aiškinama siaurai, nes su tuo susijusi išimtinė ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismų jurisdikcija yra išimtis iš konvencijos 2 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytos pagrindinės jurisdikcijos taisyklės (žr. šio sprendimo 32 ir 33 punktus).
- 44 Toks aiškinimas būtinas ir todėl, kad sutartį galima kvalifikuoti tik įvertinus jos visumą, nes, kaip Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, vienas esminių Briuselio konvencijos tikslų – išvengti, kad tas pats teisinis santykis būtų teisingas keliems teismams (žr., *inter alia*, 2002 m. vasario 19 d. Sprendimo *Besix*, C-256/00, Rink. p. I-1699, 27 punktą; minėto sprendimo *Gabriel* 57 punktą ir 2004 m. vasario 5 d. Sprendimo *DFDS Torline*, C-18/02, Rink. p. I-1417, 26 punktą).
- 45 Aiškinimas, pagal kurį Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatyto vartotojo statuso netenkama, jei prekės ar paslaugos naudojamos siekiant tikslo, kuris nėra visiškai nereikšmingai susijęs su profesine asmens veikla, taip pat labiausiai atitinka teisinio tikrumo reikalavimą ir reikalavimą, kad galimas atsakovas galėtų iš anksto numatyti kompetentingą teismą, kurie sudaro Briuselio konvencijos pagrindą (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Besix* 24–26 punktus).
- 46 Atsižvelgiant į įprastas įrodinėjimo naštos taisykles, asmuo, kuris siekia remtis Briuselio konvencijos 13–15 straipsniais, privalo įrodyti, kad nagrinėjamos dvigubą tikslą turinčios sutarties profesinis tikslas yra visiškai nereikšmingas, o jo priešinga šalis turi turėti teisę pateikti priešingų įrodymų.

- 47 Taigi bylą nagrinėjantis teismas, atsižvelgdamas į jam pateiktus įrodymus, turi nuspręsti, ar nagrinėjama sutartimi buvo siekiama patenkinti atitinkamo asmens poreikius, kurie nėra visiškai nereikšmingai susiję su jo veikla arba profesija, ar, priešingai, naudojimas profesiniam tikslui buvo visiškai nereikšmingas. Tai atlikdamas, nacionalinis teismas turės atsižvelgti ne tik į sutarties turinį, pobūdį ir tikslą, bet ir į objektyvias jos sudarymo aplinkybes.
- 48 Dėl prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo klausimo, ar būtina, kad tariamo vartotojo kontrahentas žinotų sandorio, dėl kurio buvo sudaryta sutartis, tikslus ir sutarties sudarymo aplinkybes, pažymėtina, kad, siekdamas palengvinti įrodymų rinkimą ir jų vertinimą, bylą nagrinėjantis teismas turėtų pirmiausia remtis įrodymais, kurie objektyviai matomi iš bylos medžiagos.
- 49 Jei šių įrodymų teismui pakanka nustatyti, kad sutartimi buvo siekiama patenkinti atitinkamo asmens poreikius, kurie nėra visiškai nereikšmingai susiję su jo veikla ar profesija, Briuselio konvencijos 13–15 straipsniai bet koku atveju nebūtų taikomi dėl to, kad jie nustato išimčių iš šia konvencija įtvirtintos jurisdikcijos sistemos. Todėl tokiu atveju visiškai nebūtina nustatyti, ar kontrahentas galėjo žinoti apie profesinius tikslus.
- 50 Tačiau jei objektyvių bylos medžiagos matomų aplinkybių nepakanka teisiškai įrodyti, kad dvigubą tikslą turinčia sutartimi buvo siekiama profesinių tikslų, kurių negalima laikyti visiškai nereikšmingais, tokia sutartis iš esmės turėtų būti laikoma

sudaryta vartotojo Briuselio konvencijos 13–15 straipsnių prasme, nes kitaip būtų panaikintas praktinis šių nuostatų veiksmingumas.

- 51 Tačiau, atsižvelgiant į išimtinį Briuselio konvencijos 13–15 straipsniais nustatytos apsaugos pobūdį, bylą nagrinėjantis teismas tokiu atveju taip pat turės nustatyti, ar kita sutarties šalis pagrįstai galėjo nežinoti apie neprofesinį sandorio tikslą, nes iš tikrųjų tariamas vartotojas savo elgesiu būsimam sutarties partneriui sukėlė įspūdį, kad veikia profesiniais interesais.
- 52 Taip būtų, pavyzdžiui, tuomet, jei privatus asmuo, nepateikdamas jokios papildomos informacijos, užsakytų daiktus, kurie gali būti naudojami jo profesinėje veikloje, naudotų tam popierių laiškams su verslo logotipu, prašytų pristatyti prekes jo verslo adresu arba minėtų galimybę susigrąžinti pridėtinės vertės mokestį.
- 53 Tokiu atveju Briuselio konvencijos 13–15 straipsniuose numatytos ypatingos jurisdikcijos taisyklės byloms dėl vartotojų sutarčių būtų netaikomos netgi tuomet, jei sutartimi nesiekama patenkinti profesinių poreikių, kurių negalima laikyti visiškai nereikšmingais, nes dėl įspūdžio, kurį privatus asmuo sukėlė sąžiningam kontrahentui, laikytina, kad jis atsisakė šių straipsnių teikiamos apsaugos.

54 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pirmus tris klausimus reikia atsakyti taip: jurisdikciją reglamentuojančios Briuselio konvencijos nuostatos turėtų būti aiškina-
mos taip:

- asmuo, kuris sudarė sutartį dėl prekių, iš dalies skirtų profesiniam, o iš dalies – privačiam naudojimui, negali remtis Briuselio konvencijos 13–15 straipsnių jurisdikcijos taisyklėmis, išskyrus tuos atvejus, kai naudojimas profesiniams tikslams yra menkas, ir todėl visiškai nesvarbus bendrame atitinkamo sandorio kontekste, tačiau tai, kad ne profesinio naudojimo tikslas yra svarbesnis, neturi reikšmės,

- ar nagrinėjama sutartis buvo sudaryta siekiant patenkinti suinteresuoto asmens su verslu susijusius poreikius, kurių negalima laikyti nesvarbiais, ar, priešingai, verslo ir profesiniai tikslai buvo nereikšmingi, turi nuspręsti bylą nagrinėjantis teismas,

- tai darydamas teismas turi atsižvelgti į visas byloje pateikiamas faktines aplinkybes, tačiau nereikia atsižvelgti į aplinkybes ar požymius, kuriuos, sudarant sutartį, galėjo žinoti kita sutarties šalis, išskyrus tuos atvejus, kai asmuo, kuris remiasi vartotojo statusu, savo elgesiu kitai sutarties šaliai sudarė pagrįstą įspūdį, kad veikia profesiniais interesais.

Dėl paskutinių trijų klausimų

- 55 Atsižvelgiant į tai, kad paskutiniai trys klausimai buvo užduoti tik tam atvejui, jei būtų pripažintas vartotojo statusas Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos prasme, ir į atsakymus, pateiktus į šiuos tris klausimus, nebereikia atsakyti į paskutinius tris klausimus, susijusius su kitomis šios nuostatos taikymo sąlygomis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 56 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo, 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo, 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl

Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo bei 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo, jurisdikcijos taisyklės reikia aiškinti taip:

- asmuo, kuris sudarė sutartį dėl prekių, iš dalies skirtų profesiniam, o iš dalies privačiam naudojimui, negali remtis Briuselio konvencijos 13–15 straipsnių jurisdikcijos taisyklėmis, išskyrus tuos atvejus, kai naudojimas profesiniams tikslams yra menkas, ir todėl visiškai nesvarbus bendrame atitinkamo sandorio kontekste, tačiau tai, kad ne profesinio naudojimo tikslas yra svarbesnis, neturi reikšmės,

- ar nagrinėjama sutartis buvo sudaryta siekiant patenkinti suinteresuoto asmens su verslu susijusius poreikius, kurių negalima laikyti nesvarbiais, ar, priešingai, verslo ir profesiniai tikslai buvo nereikšmingi, turi nuspręsti bylą nagrinėjantis teismas,

- tai darydamas teismas turi atsižvelgti į visas byloje pateikiamas faktines aplinkybes, tačiau nereikia atsižvelgti į aplinkybes ar požymius, kuriuos, sudarant sutartį, galėjo žinoti kita sutarties šalis, išskyrus tuos atvejus, kai asmuo, kuris remiasi vartotojo statusu, savo elgesiu kitai sutarties šaliai sudarė pagrįstą įspūdį, kad veikia profesiniais interesais.

Parašai.